

HE 60/2024, ns. pörssiyhtiödirektiivin implementoimiseksi

19.9.2024, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Ylitarkastaja Suvi Vilches

Yleisesti ehdotuksen mahdollisuuksista edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa

Valinta säätää direktiivin toimeenpanosta vähimmäistason mukaisesti ja mm. valinta jättää säätämättä tasa-arvolakiin tarpeellisista muutoksista hallitusten jäsenten syrjimättömän valinnan varmistamiseksi rajaa entisestään esityksen vaikuttavuutta ja mahdollisuuksia tosiasiallisesti puuttua syrjiviin käytäntöihin. Esitys ei myöskään kaikilta osin vastaa direktiivin edellytyksiä riittävästä sanktioista sen velvoitteiden rikkomisesta.

Kansallisesti valittu minimitaso toimeenpano ja jäsenvaltioiden optioiden mahdollisimman laaja käyttäminen rajaavat sääntelyn mahdollisuudet tosiasiallisen tasa-arvon edistämisen suhteen hyvin rajallisiksi.

Tasa-arvovaltuutetun mukaan valittu soveltamisala on liian suppea, sillä se jättää direktiivin ulkopuolelle valtaosa yrityksistä.

Jäsenvaltio-optioiden laajamittaisen käyttämisen osalta tasa-arvovaltuutettu muistuttaa, että esimerkiksi Euroopan parlamentti ei lähtökohtaisesti tukenut poikkeamismahdollisuutta, sillä se näki poikkeamismahdollisuuden keinona kiertää direktiivin tavoitteiden saavuttaminen.

Raportointivelvollisuuden laiminlyönnistä oltava seuraamukset

Direktiivin edellytykset:

1. Pörssiyhtiöiden tulee antaa toimivaltaisille viranomaisille kerran vuodessa tietoja hallintoelintensä jäsenten sukupuolijakaumasta sekä tiedot toimenpiteistä, joita ne ovat toteuttaneet saavuttaakseen direktiivissä tarkoitetut tavoitteet.
2. Raportoinnissa annettaviin tietoihin on lisäksi sisällytettävä selvitys, miksi tavoitteita ei saavutettu, jos näin on, sekä kattava kuvaus toimenpiteistä, joita pörssiyhtiö on jo toteuttanut tai aikoo toteuttaa saavuttaakseen tavoitteet

Hallituksen esityksen mukaan Finanssivalvonnalla olisi mahdollisuus määrätä raportoinnin laiminlyönnistä tai rikkomisesta seuraamusmaksu

HE: ehdotus 2. vaatimuksen säätämättä jättämisestä. Kuitenkin mikäli jäsenvaltio-option käyttö ei tulevaisuudessa ole mahdollista, on sääntelyn täytettävä myös tältä osin edellytykset.

Raportointivelvoitteen laiminlyönnistä on oltava direktiivin edellyttämällä tavalla hallinnollisia tai oikeudellisia menettelyjä, joilla voidaan varmistaa velvoitteiden täyttäminen ja rikkomisesta seuraavat direktiivin mukaiset sanktiot

Hallintoedustajien valinta syrjintäoikeuden piirissä

Direktiivin edellytykset:

- Henkilö tai henkilöt on valittava kunkin ehdokkaan pätevyydestä tehdyn vertailevan analyysin perusteella.
- Jos pörssiyhtiön hallintoelimeen ehdolla olevat henkilöt ovat yhtä päteviä, pörssiyhtiöllä on velvollisuus asettaa etusijalle aliedustettua sukupuolta edustava ehdokas.
- Ehdokkaan pyytäessä on annettava tälle tiedot valinnan perustana olleista pätevyysvaatimuksista, ehdokkaiden objektiivisesta vertailusta näiden vaatimusten pohjalta sekä tarvittaessa erityisistä seikoista, joiden perusteella valinnassa päädyttiin poikkeuksellisesti muuta kuin aliedustettua sukupuolta edustavaan ehdokkaaseen.
- Aliedustettua sukupuolta olevalla, valitsematta jätetyllä ehdokkaalla on oikeus panna asia vireille tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa viranomaisessa.
- Asiaa käsiteltäessä syrjintäoikeuden mukainen jaettu todistustaakka
- Jäsenvaltioiden on säädettävä kansallisten säännösten sovellettavista seuraamuksista. Käytettävissä tulee direktiivin mukaisesti olla hallinnollisia tai oikeudellisia menettelyjä, joilla voidaan varmistaa velvoitteiden täyttäminen. Kyseisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Tasa-arvovaltuutetun huomiot

- Ehdotuksessa ei ole esitetty, millaisia keinoja syrjintää epäilevällä aliedustettua sukupuolta olevalla hakijalla on saada tieto yritykseltä, mikäli tämä kieltäytyy sitä antamasta, eikä siitä, mitä oikeuskeinoja hakijalla on käytössään, jos hän tiedot saatuaan kokee tulleen syrjityksi valintapäätöstä tehtäessä.
- Rekrytointimenettelyn riitauttamiseen direktiivin nojalla oltava jokin tosiasiallinen mahdollisuus tilanteissa, joissa henkilö haluaa riitauttaa valitsematta jättämisensä.
- Esityksessä ei ole kuitenkaan käsitelty direktiivissä todettua edellytystä saattaa asia vireille tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa viranomaisessa, vaikka direktiivi edellyttää syrjintää epäilevällä olevan käytössään riittävät hallinnolliset tai oikeudelliset menettelyt.
- Esitys ei myöskään luo direktiivin edellyttämiä seuraamuksia niille pörssiyhtiöille, jotka rikkovat hallintoedustajaa valitessaan syrjinnän kieltoa.

Syrjivästä valintamenettelystä tulisi säätää tasa-arvolaissa

- Hallituksen jäsenen tehtävään valitsematta jättämisessä on kyse sukupuolisyryjinnän kiellon piiriin kuuluvasta toiminnasta ja sitä pitäisi pystyä arvioimaan syrjintäkieltojen rikkomisena, jonka seurauksena olisi muiden syrjintäkieltojen rikkomisen tavoin hyvitysseuraamus. Tasa-arvolaki tarjoaisi direktiivin edellyttämää oikeussuojaa.
- Tasa-arvolain (609/1986) tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, on tasa-arvolain yleinen soveltamisala laaja, eikä rajoitu vain työsuhteeseen (nimenomaiset rajoitukset lain 2 §:ssä).
- Lain 7 § mukainen syrjinnän yleiskielto, jonka mukaan välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella, soveltuu laajasti. Näin vaikka lain 8 § syrjinnästä työelämässä ei nykymuodossa soveltuisi hallitusten jäsenten valintaan, soveltuu siihen kuitenkin jo tasa-arvolaki ja sen tavoitteet yleisemmin.
- Tasa-arvolakiin tulisi luoda säännös syrjivyydestä hallintoedustajien valinnassa. Erityissäännös 7 §:n lisäksi olisi välttämätön, sillä 7 §:n mukainen syrjinnän yleiskielto ei tuo itsessään oikeutta 11 §:n mukaiseen hyvitykseen. Näin se ei tältä osin vastaa direktiivin vaatimuksiin tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista.

Sukupuolten tasapuolista edustusta pörssiyhtiöissä edistävä toimielin

Direktiivin edellytys: Viranomaistehtävää hoitava elin hallintoelinten sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämiseen, analysointiin, seurantaan ja tukemiseen, tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa tasa-arvolain sekä ensisijaisesti syrjinnän kiellon noudattamista; aloittein, neuvoin ja ohjein edistää tasa-arvolain tarkoituksen toteuttamista; antaa tietoja tasa-arvolainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä sekä seurata tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla (laki tasa-arvovaltuutetusta 2014/1328, 2§).

Tasa-arvovaltuutetulla ei ole nykyisellään resursseja toimia tasa-arvotiedon julkaisijana, vaan se valvoo ensi sijassa syrjintäkieltojen noudattamista ja keskittyy tasa-arvolain säännösten noudattamisen edistämiseen valvontahavaintojen nojalla.

Tasa-arvovaltuutettu pitää tältä osin tarkoituksenmukaisena kyseisen viranomaistehtävän antamista Keskuskauppakamarille hallituksen esityksen mukaisesti.

Tasa-arvovaltuutettu muistuttaa kyseisen viranomaistehtävän osalta tasa-arvolain 4 §:n mukaisesta viranomaisen velvollisuudesta edistää sukupuolten tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Kiitos!

suvi.vilches@oikeus.fi

www.tasa-arvo.fi

[@tasaarvo_news](#)